

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

22 aprilie 2021 *

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 2008/48/CE – Contracte de credit pentru consumatori – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive – Plată efectuată în temeiul unei clauze nelegale – Îmbogățire nejustificată a creditorului – Prescripția dreptului la restituire – Principiile dreptului Uniunii – Principiul efectivității – Articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48 – Informații care trebuie menționate într-un contract de credit – Eliminarea anumitor cerințe naționale în temeiul jurisprudenței Curții – Interpretarea versiunii anterioare a reglementării naționale în conformitate cu această jurisprudență – Efecte în timp”

În cauza C-485/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov, Slovacia), prin decizia din 12 iunie 2019, primită de Curte la 25 iunie 2019, în procedura

LH

împotriva

Profi Credit Slovakia s. r. o.,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnul L. Bay Larsen, doamna C. Toader și domnii M. Safjan și N. Jääskinen (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Profi Credit Slovakia s. r. o., de A. Cviková, advokátka;
- pentru guvernul slovac, de B. Ricziová, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de G. Goddin, N. Ruiz García și A. Tokár, în calitate de agenți;

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 septembrie 2020,

* Limba de procedură: slovacă.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), a principiului efectivității dreptului Uniunii, precum și a dispozițiilor Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66, rectificări în JO 2009, L 207, p. 14, în JO 2010, L 199, p. 40, și în JO 2011, L 234, p. 46), în special a articolului 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din această directivă.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între LH, pe de o parte, și Profi Credit Slovakia s. r. o., pe de altă parte, în legătură cu îmbogățirea fără justă cauză a societății menționate, care ar decurge dintr-o plată efectuată de împrumutat pe baza unor clauze pretins abuzive sau nelegale ale unui contract de credit de consum.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 93/13/CEE

- 3 Potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273):

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

- 4 Articolul 7 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»].”

Directiva 2008/48

- 5 Directiva 2008/48 are ca obiect, în conformitate cu articolul 1 din aceasta, să armonizeze anumite aspecte ale normelor statelor membre în materie de contracte de credit pentru consumatori.
- 6 Articolul 3 litera (i) din această directivă definește noțiunea de „dobândă anuală efectivă” (denumită în continuare „DAE”) ca fiind „costul total al creditului pentru consumator exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului, inclusiv costurile menționate la articolul 19 alineatul (2), dacă este cazul”.

- 7 Intitulat „Informații care trebuie menționate în contractele de credit”, articolul 10 din directiva menționată prevede la alineatul (2):

„Contractul de credit specifică în mod clar și concis:

[...]

- (g) [DAE] și valoarea totală plătită de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate;
- (h) suma, numărul și frecvența plăților care urmează să fie efectuate de către consumator și, dacă este cazul, ordinea în care plățile vor fi alocate, pentru rambursare, diferitor solduri restante fixate la rate diferite ale dobânzii aferente creditului;
- (i) în cazul amortizării de capital a unui contract de credit pe durată determinată, dreptul consumatorului de a primi, la cerere și gratis, în orice moment pe toată durata contractului de credit, un extras de cont sub forma unui tabel de amortizare.

Tabelul de amortizare indică ratele scadente, precum și perioadele și condițiile privind plata acestor sume; tabelul conține o detaliere a fiecărei rambursări care să indice amortizarea de capital, dobânda calculată pe baza ratei dobânzii aferente creditului și, dacă este cazul, costurile suplimentare; în cazul în care rata dobânzii nu este fixă sau costurile suplimentare pot fi modificate în baza contractului de credit, tabelul de amortizare indică în mod clar și concis că datele cuprinse în tabel vor rămâne valabile numai până la schimbarea următoare a ratei dobânzii aferente creditului sau a costurilor suplimentare în conformitate cu contractul de credit;

[...]”

- 8 Intitulat „Armonizarea și natura imperativă a prezentei directive”, articolul 22 din Directiva 2008/48 prevede la alineatul (1):

„În măsura în care prezenta directivă conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor națională dispoziții diferite față de cele stabilite în prezenta directivă.”

Dreptul slovac

Codul civil

- 9 Articolul 53 din Občiansky zákonník (Codul civil) are următorul cuprins:

„(1) Un contract încheiat cu un consumator nu trebuie să cuprindă dispoziții care creează, în defavoarea consumatorului, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților contractante (clauză abuzivă). [...]

[...]

- (5) Clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator sunt lipsite de validitate.”

10 Potrivit articolului 107 din acest cod:

„(1) Dreptul la restituire pentru motivul îmbogățirii fără justă cauză se prescrie în termen de doi ani de la data la care persoana interesată ia cunoștință de îmbogățirea fără justă cauză și descoperă cine s-a îmbogățit în detrimentul său.

(2) Dreptul la restituire pentru motivul îmbogățirii fără justă cauză se prescrie în termen de cel mult trei ani, respectiv în termen de zece ani în cazul îmbogățirii fără justă cauză intenționate, începând din ziua în care a avut loc îmbogățirea fără justă cauză.

[...]”

11 Articolul 451 alineatul 2 din codul menționat definește „îmbogățirea fără justă cauză” ca fiind „un avantaj pecuniar obținut prin intermediul unei prestații lipsite de temei juridic, al unei prestații întemeiate pe un act juridic nul sau al unei prestații întemeiate pe un motiv juridic care a încetat să existe, precum și un avantaj pecuniar provenit din surse neloiale”.

Legea nr. 129/2010

12 Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Legea nr. 129/2010 privind creditele de consum și alte credite și împrumuturi acordate consumatorilor și de modificare a anumitor alte legi) are ca obiect transpunerea în dreptul slovac a Directivei 2008/48.

13 În versiunea sa aplicabilă în litigiul principal, articolul 9 alineatul (2) litera k) din Legea nr. 129/2010 prevedea că contractul de credit de consum trebuia să conțină cuantumul, numărul și scadențele rambursărilor capitalului, ale dobânzilor și ale altor costuri suportate de împrumutat, precum și, dacă este cazul, ordinea în care plățile urmau să fie alocate diferitor solduri datorate care fuseseră stabilite la rate diferite ale dobânzii aferente creditului în scopul rambursării.

14 Pentru a se conforma interpretării articolului 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48 reținute în Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, punctele 51-59), legiuitorul slovac a modificat Legea nr. 129/2010 astfel încât, în versiunea aplicabilă de la 1 mai 2018, articolul 9 alineatul (2) litera i) din această lege prevede că contractul de credit de consum trebuie să menționeze „cuantumul, numărul și periodicitatea plăților, precum și, dacă este cazul, ordinea în care plățile urmează să fie alocate diferitor solduri datorate care au fost stabilite la rate diferite ale dobânzii aferente creditului în scopul rambursării”.

15 Potrivit articolului 11 alineatul (1) din Legea nr. 129/2010, în versiunea sa aplicabilă litigiului principal, creditul de consum este „considerat fără dobândă și fără costuri” în cazul în care contractul aferent acestuia nu conține elementele cerute, printre altele, la articolul 9 alineatul 2 literele a)-k) din această lege sau nu indică DAE în mod corect, în detrimentul consumatorului.

Litigiul principal și întrebările preliminare

16 La 30 mai 2011, reclamantul din litigiul principal și Profi Credit Slovakia au încheiat un contract de credit de consum în cuantum de 1 500 de euro, cu o rată a dobânzii de 70 % și o DAE de 66,31 %, respectiv o sumă de 3 698,40 de euro în total, care trebuia rambursată în 48 de rate lunare de 77,05 euro, fără precizări referitoare la detalierea rambursărilor care să indice capitalul, dobânzile și celelalte costuri suportate de împrumutat.

- 17 Din decizia de trimitere reiese, pe de o parte, că, potrivit contractului menționat, Profi Credit Slovakia putea, încă din prima zi a relației contractuale, să perceapă costuri, în cuantum de 367,49 euro, în schimbul posibilității acordate consumatorului de a obține în viitor o reportare a rambursării creditului. Ca urmare a aplicării acestor costuri, reclamantul din litigiul principal nu a primit suma convenită de 1 500 de euro, ci o sumă reziduală de 1 132,51 euro, respectiv o diminuare cu 24 %, în condițiile în care nu era cert că acest consumator urma să facă uz de posibilitatea plătită de a amâna rambursarea.
- 18 Pe de altă parte, decizia de trimitere arată că DAE menționată în acest contract (66,31 %) este mai mică decât rata dobânzii (70 %), ceea ce ar putea avea legătură cu faptul că DAE nu ar fi fost calculată pe baza sumei efectiv plătite de Profi Credit Slovakia. Această decizie precizează că, în dreptul slovac, indicarea eronată a DAE este sancționată prin pierderea de către creditor a dreptului la plata dobânzilor și a costurilor aferente creditului.
- 19 La 2 februarie 2017, după ce a rambursat integral creditul, reclamantul din litigiul principal a fost informat de un jurist că clauza din contractul menționat referitoare la costurile reportării avea caracter abuziv și că informațiile referitoare la DAE care îi fuseseră furnizate nu erau corecte.
- 20 La 2 mai 2017, reclamantul din litigiul principal a introdus o acțiune în vederea restituirii costurilor percepute, în opinia sa, în mod nejustificat. În apărare, Profi Credit Slovakia a invocat prescripția dreptului persoanei interesate de a introduce acțiunea. Prin decizia din 15 noiembrie 2018, Okresný súd Prešov (Tribunalul Districtual din Prešov, Slovacia) a respins această acțiune.
- 21 Fiind sesizată cu un apel declarat de reclamantul din litigiul principal, instanța de trimitere, Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov, Slovacia) consideră că contractul în cauză poate fi considerat, în mai multe privințe, contrar normelor dreptului Uniunii aplicabile în materie de protecție a consumatorilor.
- 22 În primul rând, această instanță arată că, în temeiul dispozițiilor articolului 107 alineatele (1) și (2) din Codul civil, dreptul la restituire pentru motivul îmbogățirii fără justă cauză se stinge:
- fie la împlinirea unui termen de prescripție de doi ani, denumit „subiectiv”, care începe atunci când persoana interesată a luat cunoștință de îmbogățirea fără justă cauză și a identificat persoana care s-a îmbogățit în detrimentul său; acest termen pare să fi fost respectat în speță, din moment ce între informația primită de reclamantul din litigiul principal (la 2 februarie 2017) și introducerea acțiunii sale (la 2 mai 2017) sunt mai puțin de doi ani;
 - fie la împlinirea unui termen de prescripție de trei ani, denumit „obiectiv”, care începe din ziua în care s-a produs îmbogățirea fără justă cauză; acest termen pare să fi expirat deja în speță, din moment ce au trecut mai mult de trei ani între plata cheltuielilor în discuție în litigiul principal și introducerea acțiunii;
 - fie, în cazul îmbogățirii fără justă cauză „intenționate”, la împlinirea unui termen de prescripție „obiectiv” de zece ani, care începe de asemenea să curgă de la producerea îmbogățirii fără justă cauză; acest termen pare să nu fi expirat în speță.
- 23 Instanța de trimitere arată, mai întâi, că termenul de prescripție obiectiv de trei ani începe să curgă și expiră chiar dacă consumatorul prejudiciat nu a avut cunoștință de caracterul abuziv sau ilicit al clauzei contractuale aflate la originea îmbogățirii fără justă cauză. În opinia sa, o astfel de normă națională este susceptibilă să aducă atingere dreptului la protecție jurisdicțională efectivă, garantat de articolul 47 din cartă, și să fie incompatibilă cu jurisprudența Curții referitoare la protecția consumatorilor, prevăzută în special de Directiva 93/13 și de Directiva 2008/48.

- 24 În continuare, în ipoteza în care un asemenea termen de prescripție, aplicabil în pofida posibilei ignoranțe a consumatorului, ar fi considerat conform cu dreptul Uniunii, instanța de trimitere ridică problema dacă situația ar fi aceeași în ceea ce privește sarcina probei care incumbă acestuia. Astfel, instanța de trimitere arată că, în trecut, instanțele slovace au aplicat dispozițiile naționale menționate mai sus într-un mod care era favorabil consumatorilor, admitând ușor caracterul intenționat al îmbogățirii fără justă cauză și permițând astfel persoanelor interesate să beneficieze de termenul de prescripție de zece ani, dar că această abordare a fost repusă în discuție printr-o decizie a Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace) din 18 octombrie 2018.
- 25 Din această decizie ar rezulta că revine unui consumator care invocă termenul de prescripție obiectiv special de zece ani sarcina de a demonstra că creditorul a avut într-adevăr intenția de a se îmbogăți în mod nejustificat în detrimentul său și că, în lipsa unei astfel de probe, îi este opozabil termenul de prescripție obiectiv general de trei ani. Instanțele slovace de rang inferior ar fi obligate să se conformeze deciziei menționate. Totuși, instanța de trimitere consideră că aceasta poate fi contrară articolului 47 din cartă și principiului efectivității dreptului Uniunii, din moment ce, în opinia sa, este practic imposibil pentru un consumator care nu dispune de toate informațiile să facă dovada solicitată.
- 26 În sfârșit, în cazul în care Curtea ar considera că o astfel de sarcină a probei este compatibilă cu cerințele dreptului Uniunii, s-ar ridica problema, pe de o parte, de a ști pentru care persoană fizică trebuie să demonstreze consumatorul cunoașterea încălcării propriilor drepturi atunci când creditorul este o persoană juridică și, pe de altă parte, de a ști ce intensitate a încălcării drepturilor sale este acesta ținut să dovedească.
- 27 În al doilea rând, instanța de trimitere arată că, în executarea Hotărârii din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), legiuitorul slovac a modificat Legea nr. 129/2010 eliminând, cu efect de la 1 mai 2018, obligația de a indica în contractele de credit de consum scadențele plăților capitalului, ale dobânzilor și ale celorlalte costuri suportate de împrumutat, care figura la articolul 9 alineatul (2) litera k) din această lege, în versiunea aplicabilă prezentului litigiu principal, pentru care data relevantă este 30 mai 2011. Această obligație a fost înlocuită cu obligația de a indica în astfel de contracte „frecvența plăților”, care este prevăzută la articolul 9 alineatul (2) litera i) din legea menționată, în versiunea aplicabilă de la 1 mai 2018.
- 28 Or, într-o decizie din 22 februarie 2018, Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace) ar fi statuat că, în ceea ce privește contractele încheiate înainte de 1 mai 2018, precum cel în discuție în litigiul principal, instanțele slovace erau obligate să ajungă la rezultatul produs prin modificarea legislativă menționată, efectuând o interpretare a dispoziției inițiale care să fie conformă cu dreptul Uniunii și care să aibă ca efect obligația creditorilor de a indica informațiile impuse de această dispoziție în asemenea contracte numai în mod global, iar nu cu o detaliere care să indice capitalul, dobânzile și celelalte costuri legate de credit.
- 29 În acest context, instanța de trimitere ridică problema dacă efectele directivelor astfel cum sunt recunoscute în jurisprudența Curții se opun ca o instanță a unui stat membru să efectueze, în ceea ce privește o dispoziție națională declarată incompatibilă cu dreptul Uniunii, o interpretare conformă cu acest drept fără a-și motiva decizia și fără a o întemeia pe metodele uzuale de interpretare. În plus, aceasta ridică problema dacă, în ipoteza în care ar aprecia că o interpretare conformă cu dreptul Uniunii ar conduce la o interpretare *contra legem*, ar putea să atribuie un efect direct articolului 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din Directiva 2008/48 și să nu aplice dispoziția națională vizată relației contractuale dintre părțile din litigiul principal, prin analogie cu ceea ce ar fi fost admis de Curte, în special în materie de discriminare.

- 30 Instanța de trimitere subliniază legăturile de conexitate care există între aceste din urmă întrebări și cele pe care le-a adresat Curții în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665), care a fost pronunțată ulterior introducerii prezentei cereri de decizie preliminară.
- 31 În aceste condiții, Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„A.

- 1) Articolul 47 din [cartă], implicit dreptul consumatorului la o protecție jurisdicțională efectivă, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări – precum cea prevăzută la articolul 107 alineatul (2) din Codul civil [slovac], privind prescrierea dreptului consumatorului într-un termen de prescripție obiectiv de trei ani – potrivit căreia dreptul consumatorului la restituirea unei prestații care decurge dintr-o clauză contractuală abuzivă se prescrie chiar și în cazul în care consumatorul respectiv nu este în măsură să evalueze el însuși clauza contractuală abuzivă, iar o astfel de prescripție curge chiar și în situația în care consumatorul nu avea cunoștința de caracterul abuziv al clauzei contractuale?
- 2) În cazul în care reglementarea privind prescrierea dreptului consumatorului într-un termen obiectiv de trei ani, în pofida ignoranței consumatorului, este compatibilă cu articolul 47 din cartă și cu principiul efectivității, instanța de trimitere adresează următoarea întrebare:

Articolul 47 din cartă și principiul efectivității se opun unei astfel de practici naționale, potrivit căreia revine consumatorului sarcina de a dovedi în justiție că persoanele care acționează pentru creditor aveau cunoștință de faptul că creditorul încalcă drepturile consumatorului, în speță de faptul că, prin neindicarea [DAE] exacte, creditorul încalcă o normă legală, precum și de a dovedi cunoașterea faptului că, în acest caz, împrumutul este acordat fără dobândă și că creditorul s-a îmbogățit fără justă cauză prin perceperea dobânzilor?

- 3) În cazul unui răspuns negativ la [a doua întrebare], care sunt, așadar, persoanele, dintre administratorii, asociații sau reprezentanții comerciali ai creditorului, cu privire la care consumatorul trebuie să dovedească cunoașterea aspectelor menționate în [a doua întrebare]?
- 4) În cazul unui răspuns negativ la [a doua întrebare], ce grad de cunoaștere este suficient pentru îndeplinirea obiectivului de a dovedi intenția [creditorului] de a încălca reglementarea în discuție de pe piața financiară?

B.

- 5) Efectele directivelor și ale jurisprudenței relevante a Curții de Justiție a Uniunii Europene în această privință, precum Hotărârea din 19 aprilie 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctele 113 și 114), Hotărârea din 19 ianuarie 2010, Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, punctul 48), Hotărârea din 15 aprilie 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, punctul 100), Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, punctele 25 și 27), precum și Hotărârea din 15 ianuarie 2014, Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, punctul 38), se opun unei astfel de practici naționale, în temeiul căreia instanța națională a ajuns la concluzia privind interpretarea conformă cu dreptul Uniunii Europene, fără a utiliza metode de interpretare și fără o motivare corespunzătoare?
- 6) În cazul în care, în urma aplicării unor metode de interpretare, cum ar fi în special interpretarea teleologică, interpretarea autentică, interpretarea istorică, interpretarea sistematică și interpretarea logică (metoda *a contrario* și metoda *reductio ad absurdum*), și în urma aplicării legislației

naționale în ansamblul său, pentru a realiza scopul prevăzut la articolul 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din Directiva 2008/48 [...], instanța ajunge la concluzia că interpretarea conformă cu dreptul Uniunii conduce la o situație *contra legem*, se poate recunoaște – de exemplu prin comparație cu raporturile existente în caz de discriminare sau de protecție a lucrătorilor – un efect direct al dispoziției menționate a [acestei directive], în scopul protecției profesioniștilor față de consumatori în raporturile de credit dintre profesioniști și consumatori, și se poate lăsa neaplicată dispoziția legală care nu este conformă cu dreptul Uniunii Europene?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la competența Curții și la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 32 În primul rând, Profi Credit Slovakia exprimă îndoieli cu privire la regularitatea procedurii care a fost urmată de instanța de trimitere pentru a înainta cererea sa de decizie preliminară, susținând că nu a avut posibilitatea de a se exprima în prealabil cu privire la motivele suspendării judecării cauzei.
- 33 Totuși, trebuie amintit în această privință că, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 267 TFUE, întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, faptul că o întrebare preliminară privind dreptul Uniunii a fost eventual adresată fără o dezbatere în contradictoriu prealabilă nu se opune posibilității ca Curtea să fie sesizată cu o asemenea chestiune și, în orice caz, nu revine Curții sarcina de a verifica dacă decizia de trimitere a fost luată în conformitate cu normele naționale de organizare judecătorească și de procedură judiciară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 2020, Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, punctele 39-41 și jurisprudența citată).
- 34 În al doilea rând, Profi Credit Slovakia arată că întrebările adresate de instanța de trimitere nu sunt admisibile pentru motivul, pe de o parte, că acestea nu privesc nici interpretarea unor dispoziții ale dreptului Uniunii care armonizează normele naționale privind prescripția, nici efectele directivelor, pe de altă parte, că articolul 51 din cartă limitează domeniul de aplicare al acesteia la situațiile în care statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii și, în sfârșit, că aceste întrebări sunt lipsite de utilitate pentru soluționarea litigiului principal.
- 35 La rândul său, guvernul slovac susține că prima întrebare este inadmisibilă întrucât nu îndeplinește cerințele de motivare prevăzute la articolul 94 litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții. Potrivit acestui guvern, rezultă că nu este necesar să se examineze următoarele trei întrebări, adresate în continuarea celei dintâi. În orice caz, a treia și a patra întrebare nu ar fi de competența Curții, în măsura în care s-ar referi la interpretarea unor norme de drept național. Pe de altă parte, a cincea și a șasea întrebare nu ar fi necesare pentru soluționarea litigiului principal, întrucât Curtea nu ar avea competența de a decide dacă o interpretare conformă cu dreptul Uniunii este sau nu este posibilă în ceea ce privește normele de drept slovac vizate și, în plus, ar exista un alt temei juridic care să permită admiterea acțiunii în mod direct.
- 36 În această privință, în ceea ce privește prima și a doua întrebare preliminară, este necesar să se constate că acestea privesc în esență interpretarea articolului 47 din cartă coroborat cu principiul efectivității dreptului Uniunii.
- 37 Or, potrivit articolului 51 alineatul (1) din cartă, dispozițiile sale se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii și, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de „punere în aplicare a dreptului Uniunii”, în sensul dispoziției menționate, implică existența unei legături între un act din dreptul Uniunii și măsura națională în discuție, care depășește proximitatea materiilor menționate sau efectele indirecte ale unei materii asupra celeilalte, ținând seama de

criteriile de apreciere definite de Curte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 ianuarie 2020, Baldonado Martín, C-177/18, EU:C:2020:26, punctele 57-59, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, Adusbef și alții, C-686/18, EU:C:2020:567, punctele 51 și 52).

- 38 În plus, din jurisprudența Curții rezultă că numai instanțele naționale care sunt sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată au competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții, care beneficiază de o prezumție în această privință. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea sau validitatea unei norme a dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe, cu excepția cazului în care rezultă că interpretarea solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, dacă problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, Facebook Ireland și Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, punctul 73, precum și Hotărârea din 8 octombrie 2020, Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, punctele 28 și 29).
- 39 În speță, este cert că primele două întrebări adresate de instanța de trimitere nu menționează alte acte de drept al Uniunii decât cartă. Totuși, din motivele expuse în decizia de trimitere reiese că în aceasta se stabilește în mod clar și suficient o legătură între normele privind prescripția enunțate la articolul 107 alineatul (2) din Codul civil care sunt aplicabile unei acțiuni introduse de un consumator, precum reclamantul din litigiul principal, și dispozițiile dreptului derivat al Uniunii care au ca finalitate asigurarea protecției consumatorilor.
- 40 Astfel, instanța de trimitere ridică, mai precis, problema dacă aceste norme naționale sunt susceptibile nu numai să afecteze dreptul la o cale de atac efectivă care este consacrat la articolul 47 din cartă, ci și să aducă atingere efectului deplin al dispozițiilor referitoare la clauzele abuzive cuprinse în Directiva 93/13 și al dispozițiilor referitoare la creditele pentru consumatori care figurează în Directiva 2008/48.
- 41 Cu alte cuvinte, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctele 31-33 și 52 din concluzii, prin intermediul primelor două întrebări, această instanță urmărește să obțină clarificări pentru a se putea pronunța cu privire la conformitatea cu Directivele 93/13 și 2008/48 a unor dispoziții de drept slovac privind termenele de prescripție care sunt aplicabile unei acțiuni în justiție introduse în domeniul contractelor încheiate cu consumatorii.
- 42 Prin urmare, primele două întrebări sunt admisibile.
- 43 În ceea ce privește a treia și a patra întrebare preliminară, trebuie arătat că acestea privesc în esență dovada caracterului intenționat al îmbogățirii fără justă cauză care este necesar pentru a se putea aplica termenul de prescripție de zece ani prevăzut la articolul 107 alineatul (2) *in fine* din Codul civil și în special stabilirea persoanelor pentru care trebuie dovedită o asemenea intenție, precum și nivelul de cunoaștere pe care persoanele respective trebuie să îl fi deținut în această privință.
- 44 În această privință este necesar să se constate că nici modul de redactare a celor două întrebări menționate, nici motivele deciziei de trimitere aferente acestora nu conțin elemente de natură să stabilească o legătură între întrebările respective și vreo dispoziție a dreptului Uniunii. Or, necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului Uniunii care să fie utilă instanței naționale presupune ca aceasta să respecte cu strictețe cerințele privind conținutul unei cereri de decizie preliminară care figurează explicit la articolul 94 din Regulamentul de procedură, pe care instanța de trimitere se prezumă că îl cunoaște. Astfel, este indispensabil, după cum prevede articolul 94 menționat și sub sancțiunea inadmisibilității întrebărilor adresate, ca decizia de trimitere să conțină, pe de o parte, o expunere sumară a faptelor pertinente sau cel puțin o expunere a circumstanțelor factuale pe care se întemeiază întrebările și, pe de altă parte, o expunere a motivelor care au condus instanța de trimitere

să reflecteze asupra interpretării sau a validității anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 aprilie 2018, *Conorzio Italian Management și Catania Multiservizi*, C-152/17, EU:C:2018:264, punctele 21, 22 și 24, precum și jurisprudența citată).

- 45 Rezultă că a treia și a patra întrebare adresate Curții de instanța de trimitere trebuie considerate inadmisibile, din moment ce decizia de trimitere nu conține o motivare suficientă pentru a permite Curții să dea un răspuns util la aceste două întrebări.
- 46 În sfârșit, în ceea ce privește a cincea și a șasea întrebare preliminară, argumentele invocate de Profi Credit Slovakia și de guvernul slovac nu pot fi suficiente pentru a răsturna prezumția de relevanță de care beneficiază aceste întrebări, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 38 din prezenta hotărâre, dat fiind că ele privesc în esență modalitățile unei interpretări conforme cu dreptul Uniunii, în special în raport cu articolul 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din Directiva 2008/48 astfel cum a fost interpretat de Curte, a normelor naționale de drept care sunt aplicabile litigiului principal.
- 47 În aceste condiții, motivul de inadmisibilitate dedus de guvernul slovac din existența unui alt temei juridic, și anume menționarea inexactă a DAE în contractul în cauză, care ar permite admiterea acțiunii principale fără a se examina nerespectarea obligației de a indica detalierea rambursărilor care să indice capitalul, dobânzile și celelalte costuri suportate de împrumutat, nu poate fi, în orice caz, admis. În această privință trebuie arătat, pe de o parte, că Curtea a respins deja un argument similar în Hotărârea din 5 septembrie 2019, *Pohotovost* (C-331/18, EU:C:2019:665, punctele 35 și 38), și, pe de altă parte, că diferențele care există între cauza principală și cea în care s-a pronunțat hotărârea menționată, care sunt invocate de acest guvern, nu justifică să se opteze pentru o altă cale decât respingerea astfel efectuată.
- 48 Rezultă din ceea ce precedă că a cincea și a șasea întrebare sunt admisibile.

Cu privire la prima întrebare

- 49 Cu titlu introductiv, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite la articolul 267 TFUE, este de competența acesteia să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate (a se vedea printre altele Hotărârea din 17 decembrie 2015, *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, punctul 33, și Hotărârea din 25 noiembrie 2020, *Banca B.*, C-269/19, EU:C:2020:954, punctul 24).
- 50 În prezenta cauză, chiar dacă, pe plan formal, instanța de trimitere și-a limitat prima întrebare la interpretarea articolului 47 din cartă, această împrejurare nu împiedică Curtea să îi furnizeze toate elementele de interpretare care pot fi utile pentru soluționarea cauzei principale, extrăgând din ansamblul elementelor furnizate de această instanță, în special din motivarea deciziei de trimitere, elementele de drept al Uniunii care necesită interpretare, având în vedere obiectul litigiului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 decembrie 2015, *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, punctul 34, și Hotărârea din 8 mai 2019, *PI*, C-230/18, EU:C:2019:383, punctul 43).
- 51 În speță, prima întrebare adresată trebuie înțeleasă ca urmărind în esență să se stabilească dacă principiul efectivității trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că o acțiune introdusă de un consumator în scopul restituirii unor sume plătite fără a fi datorate, în temeiul unor clauze abuzive în sensul Directivei 93/13 sau al unor clauze contrare cerințelor Directivei 2008/48, este supusă unui termen de prescripție de trei ani care începe să curgă din ziua în care a intervenit îmbogățirea nejustificată.

- 52 În această privință este necesar să se arate că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, în lipsa unor norme ale Uniunii în materie, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru, în temeiul principiului autonomiei procedurale, atribuția de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii, cu condiția însă ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și de a nu face imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 83, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2020, La Quadrature du Net și alții, C-511/18, C-512/18 și C-520/18, EU:C:2020:791, punctul 223, precum și jurisprudența citată).
- 53 În ceea ce privește mai exact principiul efectivității, singurul vizat în prezenta cauză, din jurisprudența Curții rezultă că fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care această dispoziție îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se țină cont, după caz, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (a se vedea printre altele Hotărârea din 15 martie 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, punctul 53, precum și Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctul 60).
- 54 În plus, Curtea a precizat că obligația statelor membre de a asigura efectivitatea drepturilor de care justițiabilii beneficiază în temeiul dreptului Uniunii implică, în special pentru drepturile care decurg din Directiva 93/13, cerința unei protecții jurisdicționale efective, consacrate și la articolul 47 din cartă, care se aplică în special modalităților procedurale ale acțiunilor în justiție întemeiate pe astfel de drepturi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2014, Sánchez Morcillo și Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punctul 35, precum și Hotărârea din 31 mai 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, punctul 49).
- 55 În lumina acestor elemente trebuie să se examineze dacă o normă națională de prescripție precum cea menționată la punctul 51 din prezenta hotărâre poate fi considerată conformă cu principiul efectivității, dat fiind că această examinare trebuie să privească nu numai durata termenului contestat în litigiul principal, ci și modalitățile de aplicare a acestuia, inclusiv factorul reținut pentru a declanșa curgerea termenului menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctul 61).
- 56 În primul rând, în ceea ce privește opunerea unui termen de prescripție acțiunilor introduse de consumatori pentru a invoca drepturi de care beneficiază în temeiul dreptului Uniunii, trebuie arătat că o astfel de normă nu este în sine contrară principiului efectivității, în măsura în care aplicarea sa nu face practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite în special de Directiva 93/13 și de Directiva 2008/48.
- 57 Astfel, Curtea a recunoscut că protecția consumatorului nu are un caracter absolut și că stabilirea unor termene rezonabile de introducere a acțiunilor sub sancțiunea decăderii în vederea asigurării securității juridice este compatibilă cu dreptul Uniunii (Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctul 56, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 82, precum și jurisprudența citată).
- 58 Mai exact, Curtea a statuat deja că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu se opun unei reglementări naționale care, deși prevede caracterul imprescriptibil al acțiunii având ca obiect constatarea nulității unei clauze abuzive care figurează într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator, supune unui termen de prescripție acțiunea prin care se urmărește

invocarea efectelor restitutorii ale acestei constatări, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctul 58, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 84).

- 59 În al doilea rând, în ceea ce privește durata prevăzută pentru termenul de prescripție examinat, care este în speță de trei ani, Curtea a statuat că, cu condiția ca acest interval de timp să fie stabilit și cunoscut în prealabil, un termen cu o asemenea durată pare, în principiu, suficient pentru a permite consumatorului vizat să pregătească și să formuleze o cale de atac efectivă, astfel încât această durată, în sine, nu este incompatibilă cu principiul efectivității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctele 62 și 64, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 87 și jurisprudența citată).
- 60 Totuși, în ceea ce privește, în al treilea rând, punctul de plecare stabilit pentru termenul de prescripție examinat, există, în împrejurări precum cele din cauza principală, un risc care nu poate fi neglijat ca consumatorul vizat să nu invoce în termenul impus drepturile pe care i le conferă dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctul 22 și jurisprudența citată), ceea ce l-ar pune în imposibilitatea de a valorifica aceste drepturi.
- 61 Astfel, din indicațiile oferite de instanța de trimitere, în special în cadrul primei întrebări, reiese că termenul de trei ani prevăzut la articolul 107 alineatul (2) din Codul civil începe să curgă de la data la care a intervenit îmbogățirea nejustificată și că termenul de prescripție expiră chiar dacă consumatorul nu este în măsură să aprecieze el însuși că o clauză contractuală este abuzivă sau nu a cunoscut caracterul abuziv al clauzei contractuale în discuție.
- 62 În această privință, este necesar să se țină seama de situația de inferioritate în care se găsesc consumatorii față de profesioniști, în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, și de împrejurarea că este posibil ca consumatorii să nu cunoască sau să nu perceapă întinderea drepturilor lor care decurg din Directiva 93/13 sau din Directiva 2008/48 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctele 65-67, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 90 și jurisprudența citată).
- 63 Or, după cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 71-73 din concluzii, contractele de credit precum cel în discuție în litigiul principal sunt executate în general în perioade îndelungate și, ca urmare a acestui fapt, dacă evenimentul care declanșează termenul de prescripție de trei ani este orice plată efectuată de împrumutat, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, nu se poate exclude ca, cel puțin pentru o parte dintre plățile efectuate, prescripția să fie împlinită chiar înainte de încetarea contractului respectiv, astfel încât un asemenea regim de prescripție poate să îi priveze sistematic pe consumatori de posibilitatea de a solicita restituirea plăților efectuate în temeiul unor clauze contrare directivelor menționate.
- 64 Prin urmare, este necesar să se considere că modalități procedurale precum cele în discuție în litigiul principal, în măsura în care impun consumatorului să acționeze în justiție în termen de trei ani de la data îmbogățirii nejustificate și întrucât această îmbogățire poate avea loc în cursul executării unui contract de lungă durată, sunt de natură să facă excesiv de dificilă exercitarea drepturilor care îi sunt conferite de Directiva 93/13 sau de Directiva 2008/48 și, prin urmare, că astfel de modalități încalcă principiul efectivității (a se vedea prin analogie Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctele 67 și 75, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 91).

- 65 Pe de altă parte, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctele 87 și 89 din concluzii, intenția profesionistului care a recurs la o clauză considerată abuzivă este lipsită de relevanță în ceea ce privește drepturile de care beneficiază consumatorii în temeiul dispozițiilor Directivei 93/13, iar același lucru este valabil în ceea ce privește articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48. Prin urmare, pentru a invoca drepturile care decurg din aceste dispoziții, un consumator nu poate fi obligat să facă dovada caracterului intenționat al comportamentului profesionistului în cauză. Rezultă că posibilitatea de a extinde termenul de prescripție de trei ani la condiția ca consumatorul să dovedească o intenție a profesionistului, astfel cum este prevăzută la articolul 107 alineatul (2) din Codul civil, nu poate infirma constatarea efectuată la punctul precedent din prezenta hotărâre.
- 66 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că principiul efectivității trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că o acțiune introdusă de un consumator în scopul restituirii unor sume plătite fără a fi datorate în cadrul executării unui contract de credit, în temeiul unor clauze abuzive în sensul Directivei 93/13 sau al unor clauze contrare cerințelor Directivei 2008/48, este supusă unui termen de prescripție de trei ani care începe să curgă din ziua în care a intervenit îmbogățirea nejustificată.

Cu privire la a doua întrebare

- 67 Întrucât a doua întrebare este adresată numai în ipoteza unui răspuns negativ la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la aceasta, având în vedere răspunsul afirmativ dat la prima întrebare.

Cu privire la a cincea și la a șasea întrebare

- 68 Prin intermediul celei de a cincea și al celei de a șasea întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită Curții în esență să se pronunțe cu privire la modul de interpretare conformă cu dreptul Uniunii a unei reglementări naționale declarate incompatibile cu cerințele care decurg din articolul 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din Directiva 2008/48, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), atunci când contractul de credit în cauză a fost încheiat înainte de pronunțarea acestei hotărâri și înainte de o modificare a reglementării naționale menționate operată pentru a se conforma interpretării reținute în hotărârea respectivă.
- 69 În această privință trebuie precizat că, la punctul 59 din hotărârea menționată, referitor la articolul 9 alineatul (2) din Legea nr. 129/2010, în versiunea aplicabilă în cursul anului 2011, vizat de asemenea în prezenta cauză, Curtea a interpretat articolul 10 alineatul (2) literele (h) și (i) din Directiva 2008/48 în sensul că contractul de credit cu durată fixă care prevede amortizarea capitalului prin plățile consecutive nu trebuie să precizeze, sub forma unui tabel de amortizare, ce parte din fiecare plată va fi afectată rambursării acestui capital și că dispozițiile menționate, interpretate în coroborare cu articolul 22 alineatul (1) din această directivă, se opun ca un stat membru să prevadă o astfel de obligație în reglementarea sa națională.
- 70 În Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665, punctul 51), Curtea a confirmat că articolul 10 alineatul (2) literele (h)-(j) din directiva menționată coroborat cu articolul 22 alineatul (1) din aceasta trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale potrivit căreia contractul de credit trebuie să precizeze detalierea fiecărei rambursări care să indice, dacă este cazul, amortizarea capitalului, dobânzile și celelalte costuri.
- 71 De asemenea, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea pe care Curtea o dă unei norme a dreptului Uniunii lămurește și precizează semnificația și domeniul de aplicare ale acestei norme astfel cum trebuie sau ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la intrarea sa în vigoare. Rezultă că norma astfel interpretată poate și trebuie să fie aplicată de instanță chiar și raporturilor

juridice născute și constituite înainte de pronunțarea hotărârii asupra cererii de interpretare, dacă, pe de altă parte, sunt reunite condițiile care permit supunerea litigiului privind aplicarea normei respective instanțelor competente (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, punctul 53).

- 72 Prin urmare, în cauza principală, revine instanței de trimitere sarcina de a interpreta, utilizând metode recunoscute de dreptul intern, dispozițiile slovace aplicabile la data încheierii contractului în cauză, și anume la 30 mai 2011, pe cât este posibil în conformitate cu Directiva 2008/48, astfel cum a fost interpretată prin Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842). Această instanță nu poate considera în mod valabil că se găsește în imposibilitatea de a interpreta dispozițiile naționale în cauză în conformitate cu dreptul Uniunii pentru simplul motiv că aceste dispoziții au fost interpretate de instanțele slovace într-un sens care nu este compatibil cu dreptul menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, punctele 54 și 55, precum și Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctele 42 și 44).
- 73 Deși această obligație de interpretare conformă își găsește limitele în principiile generale de drept, printre care cel al securității juridice, în sensul că nu poate servi drept temei unei interpretări *contra legem* a dreptului național, instanțele naționale, inclusiv cele de ultim grad, trebuie să modifice totuși, dacă este cazul, o jurisprudență națională consacrată atunci când aceasta se întemeiază pe o interpretare a dreptului național incompatibilă cu obiectivele unei directive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, punctul 56, precum și Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctele 43 și 45).
- 74 În speță, Curtea a statuat deja, în Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665, punctul 57), că articolul 10 alineatul (2) și articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48, așa cum au fost interpretate prin Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sunt aplicabile unui contract de credit precum cel în discuție în litigiul principal, care a fost încheiat înainte de pronunțarea acestei a doua hotărâri și înainte de o modificare a reglementării naționale operată pentru a se conforma interpretării reținute în aceasta. Procedând astfel, Curtea a considerat că au rămas fără obiect întrebările subsidiare ale instanței de trimitere în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665), care priveau, la fel ca în prezenta cauză, eventualele efecte ale acestor dispoziții ale Directivei 2008/48 în privința relației existente între particularii vizați de litigiul principal, în ipoteza, nedovedită, a unei imposibilități de a interpreta reglementarea menționată în conformitate cu dreptul Uniunii.
- 75 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a cincea și la a șasea întrebare că articolul 10 alineatul (2) și articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48, astfel cum au fost interpretate prin Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sunt aplicabile unui contract de credit care a fost încheiat înainte de pronunțarea acestei hotărâri și înainte de o modificare a reglementării naționale operată pentru a se conforma interpretării reținute în hotărârea menționată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 76 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Principiul efectivității trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că o acțiune introdusă de un consumator în scopul restituirii unor sume plătite fără a fi datorate în cadrul executării unui contract de credit, în temeiul unor clauze abuzive în sensul Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii sau al unor clauze contrare cerințelor Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, este supusă unui termen de prescripție de trei ani care începe să curgă din ziua în care a intervenit îmbogățirea nejustificată.**
- 2) **Articolul 10 alineatul (2) și articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48, astfel cum au fost interpretate prin Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sunt aplicabile unui contract de credit care a fost încheiat înainte de pronunțarea acestei hotărâri și înainte de o modificare a reglementării naționale operată pentru a se conforma interpretării reținute în hotărârea menționată.**

Semnături